

בסיועה דשמיא

הפרשה המחכימה

פירושים מבית 'הפרשה המחכימה' - אוצר מופלא של לקחים מעשיים ואקטואליים מהפרשה פרשת ויקרא התשפ"ב גליון 211

וכעין מה שהרחבנו פעמים רבות³, שלפעמים אדם רואה סימנים משמים כיצד לנהוג ולפעול בענייניו. כגון מה שמצינו אצל דוד שאמר (שמואל א' יז, לו) "גם את הארי גם הדוב הכה עבדך". וקשה, וכי בא דוד להראות את גבורתו. אלא שבא לומר, כי אחר שהקדוש ברוך הוא הראני שאני גיבור שאוכל לריב עם הארי והדוב, הייתי תמה מדוע עשה ה' ככה להראות את כוחי שאוכל כנגדם, אך כעת משחיפשו מי ילחם עם גלית, הבנתי שלכן הראה לי ה' אז את כוחי, כדי שאדע שגם כעת אוכל לגשת לעשות עמו מלחמה. ולכן אם קורה לאדם דבר לא רגיל, עליו להשגיח ולבחון היטב מה הדבר המיוחד שרוצים דוקא ממנו. גם במק"א (ויקרא ה, א' השפעת ראיית עוברי עבירה'. במדבר ו, ב' חומרת ראיית הרע'. ובדברים ח"ג כט, טו' כח ראיית עוברי עבירה'. ושם כט, טו' – טז' כח הראיה והשמיעה – כפי הרצון) הרחבנו שאפילו בסתם אם רואה האדם איוו עבירה וכדומה, משמים מראים לו שיש לו קשר לעבירה זו, ועליו להיזהר מפניה. וכדרך אומרם (סוטה ב.) "שכל הרואה סוטה בקלקולה, יזיר עצמו מן היין". (ויש מפרשים באו"א שאם רואה אדם עובר עבירה, חומרת האיסור מתקדמת אצלו, לכן עליו להיזהר יותר ממנה).

וכן אמר הגר"מ שטרנבוך שליט"א שרואים בזה שבתוך אוהל מועד היה הקול חזק מאוד, אבל מחוץ לאוהל מועד לא שמעו כלל את קול ה'. וקשה, שהרי אין הקדוש ברוך הוא עושה נס בחינם, ואיזה צורך ותועלת היה בנס גדול כזה, שהקול יהיה חזק מאוד בפנים – ואף על פי כן לא ישמעו אותו כלל בחוץ. אלא הפשט שכדי לשמוע את קול ה' צריך אוזניים רוחניות לגמרי, ורק כשהאדם מגיע להתפשטות הגשמיות, אז יכול הוא לשמוע את קול ה' באוזני הרוחניות. ולכן כלל ישראל שהיו מחוץ לאוהל מועד שהוא מקום גשמי לא שמעו את קול ה', אבל משה רבינו שהיה באוהל מועד והגיע להתפשטות הגשמיות, שמע את קול ה' בשמיעה רוחנית. (וכבר הבאנו שגם כשהיה מחוץ לאוהל מועד, נשמע הדבר רק אליו, ולפי הנתבאר הכוונה שהוא ענין כללי שכללם האדם מתקדש יותר – כך יכול לשמוע זאת).

וכעין זה ביאר הבעל שם טוב את מאמר חז"ל (אבות ו, ב) 'בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרות ואומרת: אוי להם

כרוז משמים לאדם מסויים

שאלה: האם שייך שאדם ישמע או יראה דבר, ואילו חברו שיהיה באותו מקום לא שמע וראה זאת?

א. ויקרא א, א: "ויקרא אל משה וידבר ה' אליו".
פירש רש"י (ומקורו ביזמא ד:): "ויקרא אל משה – הקול הולך ומגיע לאזניו, וכל ישראל לא שומעין". והיינו מהכתוב "ויקרא אל משה", למדנו שהקול הגיע רק לאוזנו (גור אריה ודבק טוב), והיה הקדוש ברוך הוא קורא בקול גדול: משה משה, ואומר לו הדברים, ואילו ישראל לא שמעו (רא"ם). וכעין זה אמרו במדרש (במדבר יד, כא) "וידבר אליו – ולא למלאכי השרת שהיו שם, מגיד הכתוב שהיה יוצא הקול מפי הקדוש ברוך הוא כמו סילון (צינור) לתוך אוזנו של משה, והמלאכים היו באמצע ולא היו שומעין אותו"¹. נמצא שקול ה' הגיע רק למי שיועד לו משמים². **וכן מוצאים לפעמים שאדם מרגיש כמו 'בת קול' שאומרת לו לעשות פעולה מסויימת, ועושה אותה ומצליח (ועיין מה שכתבנו בדברים ח"א הנדפס מחדש א, ו' וידבר השכינה אל האדם). או שעובר ליד מקום מסויים, ודוקא הוא השגיח בדבר מסויים ולא אחרים שהיו באותו מקום.** (וכמו שפשוט שישנה מציאות שאדם ימצא כסף אף שאחרים עברו שם ולא השגיחו בדבר, כך יכול להיות שפלוגי בין וירגיש בדבר מסויים אף שמאות אנשים עברו שם ולא השגיחו בו).

¹ אף שכתוב (להלן טו, יז) "וכל אדם לא יהיה באוהל מועד", ולמדנו מזה (ירושלמי יומא א, ה. והובא בתוס' ישנים יומא טז:) אפילו מלאכים שנאמר בהם 'פני אדם', אין להם רשות להיות באוהל מועד. היינו דוקא בזמן הקטרת קטורת ומתן דמים ביום הכיפורים, אבל לעולם יש להם רשות. ואפילו בעת הקטורת, אלא שלא נעשה כהלכתה, גם היו שם מלאכים, כאומרם (יומא יט:) שבשעה שהכהן הגדול לא עשה את הקטורת כהלכה, בא מלאך וחבטו על פניו.

² **כיוצא** בזה המשיך הכתוב "מאוהל מועד", ופירש רש"י (ומקורו בתו"כ) "מלמד שהיה הקול נפסק ולא היה יוצא חוץ לאוהל, יכול מפני שהקול נמוך תלמוד לומר... 'קול ה' שובר ארזים' (שהיה הקול חזק), אם כן למה נאמר 'מאוהל מועד', מלמד שהיה הקול נפסק. כיוצא בו (כתוב ביהוקאל י, ה) 'קול כנפי הכרובים נשמע עד החצר החיצונה', יכול מפני שהקול נמוך, תלמוד לומר (שם) 'קול אל שדי בדברו', אם כן למה נאמר 'עד החצר החיצונה' (ללמד) שכיין שמגיע שם, היה נפסק". וקשה כיון שממילא הקול נפסק באוהל יצא מחוצה לו, אם כן למה צריך גם את הנס שהקול בא רק לאוזנו. **ויש** על כך שני תירושים: א' לומר שלא רק בדברות אוהל מועד שממילא לא יכלו לשמוע, אלא גם בדברות הר סיני שעדיין לא היה אוהל ויכלו לשמוע, אף על פי כן לא שמעו אלה מגיע לאוזני משה בלבד (הגהות הרב"ך לתו"כ). ב' קול הדיבור באמת לא נשמע לישראל משום שהיה רק באוהל כנ"ל, וישראל לא הורשו להיכנס שם. אבל כאן חידש שגם קול הקריאה למשה היה יוצא אף מחוץ לאוהל למקום שהיה שם משה באותה שעה, ובכל אופן לא היה נשמע לבני ישראל (לבוש, ק"א ואור החיים).

³ **לעיל** בבראשית (יב, יא) 'אותות משמים'. ושם יב, יח בנדפס מחדש 'הבנת מעשי השם'. ושם מא, כה בנדפס מחדש 'סימנים משמים', שמות (כה, ד) 'אותות משמים', ולהלן בבמדבר (יג, ב) 'לימוד מהקורות אותנו', דברים (ח"א א, א) 'חובת הלימוד ממקרי הטבע', המגילה המחכימה (אסתר ב, יא) 'סימנים משמים' ובלב טהור (מאמר 'סימנים משמים').

ילמד עם הפסקות והתבוננות בין ענין לענין⁴. וכעין זה פירש האדמו"ר רא"מ מגור זצ"ל בדרך צחות (אמרי שמאי כאן) מה שאמר (פסחים יח): 'מילתא דאתיא בקל וחומר, טרח וכתב לה קרא' (כלומר דבר שניתן לדעת אותו מקל וחומר, בכל זאת התורה כתבה ופירשה לנו זאת). והיינו כי למרות שקל וחומר אדם יכול לדון מעצמו (פסחים סו. ורש"י שם כד. ד"ה אין), מכל מקום טרח וכתבה זאת התורה. ללמדנו שלא יסמוך אדם על חכמתו אלא על מה שכתוב בתורה⁵.

פעם נקלע אחד המלמדים לבית הכנסת, וראה את תלמידו לומד עם אביו את החומר המפורט בדף השבועי, האבא עבר עם בנו מחומש לנביא, ומנביא למשנה, המלמד חש בלחץ של הבן, כי לא ניתן לו רגע של מנוחה והתבוננות בין לימוד ללימוד, לאחר שסיימו ללמוד, קרא המלמד לאבא, ואמר לו: רש"י בתחילת הפרשה כתב: "קל וחומר! וכוננתו מה שפירש רש"י "למה היו הפסקות משמשות? ליתן ריוח למשה להתבונן בין פרשה לפרשה ובין ענין לענין, קל וחומר להדיוט הלומד מן ההדיוט".

ומסופר שפעם באו אל הגר"ח מבריסק זצ"ל ושאלוהו על בחור מסויים: כיצד יתכן שלומד כל הזמן, והספיק לגמור את הש"ס כמה פעמים, ובכל זאת אינו יודע מאומה, אמר להם הגר"ח: הוא לומד כל הזמן, עד שאין לו זמן ללמוד, דהיינו הוא קורא במהירות בלא התבוננות מה הוא לומד, ולכן אלו הן התוצאות... **ואולי** כלול בזה גם דברי הרמב"ן באגרתו שכתב 'וכאשר תקום מן הספר, תחפש באשר למדת אם יש בו דבר אשר תוכל לקיימו'. שאין הכוונה רק בסתם, תחפש אם יש דבר שתוכל לקיימו, אלא תשגיח ותתבונן מה למדת, וממילא כבר תראה איך הדברים מתקשרים אליך למעשה.

ומלבד מה שצריך הפסקה להתבוננות במה שלמד, יש צורך גם להפסקות של מנוחה בלימוד, וכפי שאמר ה'חפץ חיים' זצ"ל באחת השיחות (ק"ץ תרס"ג): אל תרבו ללמוד יותר מדאי. האדם צריך לשמור גופו של יחלש ויחלה, לכן צריך לנוח ולהנפש ולשאוף אויר צח. צריך לטייל לפעמים, או לשבת בחדר ולנוח. וכשאפשרי, יש לרחוץ בנהר כדי לחזק את הגוף! כי ההתמדה היתירה היא עצת היצר. לעמול יותר מדאי כדי שהגוף יחלש, ויוכרח עם הזמן לבטל לגמרי מתלמוד תורה, ואז יצא שכרו בהפסדו. ומבשרי אחזה, בימי נעורי הרביתי ללמוד יותר מכוחי

לבריות מעלבונה של תורה'. והקשה הבעל שם טוב, מה תועלת יש בבת קול זו, והלא אין אנהנו שומעים אותה, ולמה נועדה בת קול זו אם אינה גורמת שום התעוררות לשוב בתשובה. **וביאר** הבעל שם טוב (הובא בתולדות יעקב יוסף פרשת ראה, עמ' קפג): שאף שאיננו שומעים את ה'בת קול' באוזנינו הגשמיים, אבל נשמת כל יהודי שומעת את ה'בת קול' ומתעוררת מזה מאוד לשוב בתשובה. וזהו מה שמצוי לפעמים שלפעמים האדם מרגיש געגועים להתקרב אל הקדוש ברוך הוא ללא שום הכנה מוקדמת לזה, וזה מכח מה שהנשמה שמעה באותו רגע את ה'בת קול' שזועקת: אוי להם לבריות מעלבונה של תורה, ועל ידי זה התעוררה לשוב להקדוש ברוך הוא. ולכן אם מקבל התעוררות כזו, ישתדל להחזיק בזה כמה שיכול (וזאת על ידי שיקבע התעוררות זו בפעולה מעשית). וכמה שנשמת האדם שהורה יותר ולא נפגמה על ידי עבירות, כך זוכה יותר להתעורר משמיעת ה'בת קול', עד כאן דבריו.

נמצא שככל שהאדם מתקדש יותר – כך בכוחו לראות ולשמוע יותר את קול ה' בעולם, ולכן אין זו טענה: למה אני לא שמעתי זאת, כי כמה שהאדם חומרי יותר – יותר קשה לו להרגיש ולשמוע זאת. וכן הרחבנו בלב טהור (מאמר 'התבוננות בבריאה') כי על אף שכתב הרמב"ם והספרים שעל ידי התבוננות בבריאה מגיעים לאמונה, מכל מקום אחד הטעמים שבני אדם לא מקבלים אמונה מכח זה, ויש גם חוקרים שרואים את כל הנפלאות הללו ונשארים כופרים, היינו משום שאנו כה חומריים ולא מתבוננים לראות את הקדוש ברוך הוא המפעיל את כל הבריאה, ולכן הגם ש"מלאה הארץ קניינך" וכל העולם מלאים קניינים לקנות את השגחת השם בעולם, אבל על ידי ריבוי החטאים נעשו עינינו גשמיות, עד שקשה לפעמים לראות בהם את השם.

תשובה: לפעמים אדם פלוני שומע או רואה איזה דבר אף שחבירו לא רואה זאת, וזה כדי לרמז לאותו אדם שיעשה דבר פלוני. גם לפעמים אלו סימנים משמים שרק אדם מקודש יותר שם לבו לזה.

מנוחה לצורך הלימוד

שאלה: האם ראוי לאדם ללמוד ברציפות שעות רבות ללא הפסק כלל?

ב. ויקרא א, א: "ויקרא אל משה". פירש רש"י (ומקורו ביזמא ד:): "ויקרא אל משה – הקול הולך ומגיע לאזניו, וכל ישראל לא שומעים. יכול אף להפסקות היתה קריאה, תלמוד לומר 'ידבר', לדיבור היתה קריאה ולא להפסקות. ומה היו הפסקות משמשות (דהיינו פרשיות שנצטוו בהן משה ולא מוזכר בהן 'ידבר', כמו 'אם מן הצאן קרבנו', 'אם מן העוף עולה קרבנו')? ליתן ריוח למשה להתבונן בין פרשה לפרשה ובין ענין לענין, קל וחומר להדיוט הלומד מן ההדיוט (שצריך הפסקות להתבונן במה שלימדוהו)".

והט"ז (דברי דוד) פירש שהקדוש ברוך הוא היה יכול ללמד את משה בלא הפסקות, אלא כדי שילמדו מזה קל וחומר להדיוט הלומד מן ההדיוט, שלא יסמוך על כשרונותיו וכדומה, אלא

⁴ **מעין** מה שמצינו ברש"י (בראשית א, כו ומקורו בסנהדרין לח): שאף שיכל הקדוש ברוך הוא לברוא את העולם לבד, מכל מקום התייעץ עם המלאכים כדי ללמד את הבריות מידת דרך ארץ, שגם הגדול יוועץ עם הקטן, וכן מצינו בכמה מקומות.

⁵ **ברש"י** (סנהדרין עג. ד"ה הקישה) כתב שכיון שקל וחומר אדם דן מעצמו, לכן אמרו (מכות יד.) שאין עונשין מחמתו. והנה בטעם שאין עונשין מן הדין יש מפרשים (רא"ם פרשת שמני) שהוא גזירת הכתוב, ויש מפרשים [סמ"ג (לאוין), מ והובא בגליון הש"ס סנהדרין סו. וע"ש ברעק"א], מהרש"א (סנהדרין ריש סד:) [[פירש שמא מגיע לו עונש חמור יותר ועדיף שלא יתכפר בעונש הקל, אבל יש שפירש (הליכות עולם ה, ב) שהוא משום שמא יש פירכה [ועיין עוד בערוך לגר (יבמות ריש ז.), בית האוצר (א, נ), מהרצ"ח (נדרים ד:), וכן ברש"י, רמב"ן, רא"ם וגור אריה (ויקרא יא, ח), בקרבן אהרן, וברש"י (סנהדרין עג. ד"ה הקישה)], ודבריו תואמים יותר לדברינו שלא יוכל האדם לסמוך על עצמו, שמא הוא טעה בקל וחומר ויש עליו פירכא.

תשתכח חלילה⁹, אולם מנוחה הנצרכת לחזק גופו, מחוייבת היא וצריך לשמור על גופו שלא יתאמץ יותר מכפי יכולתו¹⁰.

ואין הדברים סותרים את חובת הרציפות בלימוד, כי בזמן שיכול ללמוד (כל אחד לפי מה שמכיר בעצמו), למשל שעתיים או ארבע שעות ברציפות כל אחד לפי כוחו, ילמד ברציפות בלא הפסקים, כמו שאמרו (חגיגה יב: ועבודה זרה ג:). שכל הפוסק מדברי תורה ועוסק בדברי שיחה מאכילין אותו גחלי רתמים (כמו שהרחבנו במדבר יט, יד 'שקיעות בלימוד, ובנעימות קול', ובדברים ח"א ה, א 'גמר מעשה המצוה'), ורק לאחר מכן יצא להפסקה לכמה דקות, ישתה משהו וכדומה ויחזור ללמוד ברציפות.

וכבר דיברו רבות במגרעות ובמעלות ימי 'בין הזמנים'¹¹. אכן צריך להיזהר שלא יהיה זה כ'הפסק' בין הזמנים אלא רק כ'הבדל' ביניהם, כדי לנזח ולקיים את הזמן עצמו¹². והמציאות הוכיחה שפעמים רבות בחורים קנו קנין גדול במשך הזמן, ואילו אחר כך בבין הזמנים איבדו את הכל. לכן גם מי שקשה לו ונוקק למנוחה גדולה, ישמור לפחות על סדר אחד וכדומה שילמד בו באופן קבוע, כמו שכתב רבינו תם (ספר הישר, שער ו) שגם מי שנמצא ב'ימי השנאה' שהם ימים שעשיית המצוות נעשים אצלו בפחות כח וחשק, יזהר שלא להזניח את לימודיו וקיום המצוות כליל, אלא יעשה אותם כביכול באש נמוכה יותר. **וכן** אמר הגרא"מ שך זצ"ל (מחשבת מוסר ח"ב מאמר ס עמ' תנה) כי רש"י כאן כתב שאם הקדוש ברוך הוא נהג כן עם משה, קל

ונחלשו עיני, עד שהרופאים ציוו עלי שלא לעיין בשום ספר במשך שנתיים. נו, האין ההתמדה היתירה עצת היצר הרע? ואם יחלה האדם ח"ו עקב אי שמירת בריאותו כתוצאה מהתמדת היתירה, הרי ח"ו יקצר את ימי חייו שנקצבו לו, והרי הוא עתיד ליתן את הדין על כך^{6,7}! (אורחות צדיק, בירחון שערי ציון).

כמובן שהוא דיבר לבחורים המתמידים שבאותו הדור, שבודאי ניצלו כל כוחותם לתורה כידוע מסיפורים רבים כמה מסירות נפש מסרו עליה, והלואי שנזכה להגיע לדרגה כזו. אך בודאי יש ללמוד מכך בנחיצות המנוחה, ו'החכם עיניו בראשו' (קהלת ב, יד). וכן ידוע שה'חפץ חיים' היה נכנס לבית המדרש בשעה 11:30 בלילה ושולח את כולם לישון (כמובא בבראשית כח, יא בהערה). והיינו משום שפעמים דרך היצר לשכנע את האדם ללמוד יותר מדאי, ואף אם באותו הזמן לימודו עולה יפה, הלא צריך הוא לחיות במשך עשרות שנים, ואם יבלה כוחו עכשיו, לא יוכל חלילה לתפקד כראוי בהמשך חייו⁸. וזהו שאנו מתפללים "והסר שטן מלפנינו ומאחרינו", כי אף שהיצר מגיע "מלפנינו" כלומר שמפתה אותנו לעבירה, לפעמים הוא בא גם "מאחרינו" שדוחף אותנו לעשות מצוה כגון ללמוד עד מאוחר, ובאמת זה עבירה שבכך מפסיד אותנו בהמשך. (ובלב טהור מאמר 'מצוות מדומות' הרחבנו). **וכן** שנינו (אבות ו, ו) שאחד ממ"ח קניני התורה הוא 'מיעוט שיחה', ופירש הגר"א שבדוקא צריך לשוחח מעט, וביאר הנהורא דאורייתא (שם) שמקצת הדברים בטלים הם השומרים על הפרי שהוא התורה. וכן כתב בתפארת ישראל (שם) שמיעוטו יפה כדי שתנוח הנפש קצת על ידי זה (ובמקום אחר הרחבנו בזה). וכן מסופר על חכם אחד (הגר"ח) זצ"ל שפעם בהכינו את השיעור, הוכרח לקרוא לאשתו באמצע הלילה לדבר עמה בדברים בטלים, מאחר שהרגיש שמכח ריכוזו בתורה נתון הוא בסכנה, ומוכרח לדבר קצת במילי דעלמא. והלואי שנגיע לדרגה כזו. ועל כל פנים נלמד מכך, שעל אף שבפשטות המנוחה שדיברה עליה התורה היא בעולם הבא שהיא המנוחה האמיתית, ואילו המנוחה היתירה בעולם הזה ושאר ההנאות המסתעפות ממנה, מסוכנת היא מאוד ויכולה לגרום שתורתו

⁹ **כמסופר** בגמרא (שבת קמז:). שרבי אלעזר בן ערך נקלע למקום הנקרא 'דימוסט', ונמשך שם אחר היין והרתיחה, עד שנעקר תלמודו ושכחו, כשחזר למקומו בא לקרוא בספר תורה את הכתוב "החודש הזה לכם" וקרא "החודש הזה לכם", התפללו עליו עד שחזר תלמודו (כמו שהרחבנו בבראשית מט, יד-טו 'מעלת המנוחה וסוכנתה'). והגר"ח קמיל זצ"ל היה רגיל לומר, שמי שיוצא להתאורר, חוזר מצונן... וכמובן התכוון ל'מנוחה היתירה' ולא ל'מנוחה הנצרכת'.

¹⁰ **וכן** הרחבנו לעיל (בראשית מט, יד-טו 'מעלת המנוחה וסוכנתה') שאף שהחופש והמנוחה ממש היא רק לאחר מות האדם, ואילו המנוחה בעולם הזה מסוכנת מאוד ומשכחת תלמודו, אך מנוחה הנצרכת לחזק גופו, מחוייבת היא ונצרכת כדי לשמור גופו, ולכן יזהר האדם לא ללמוד ולהתאמץ יותר מכפי יכולתו, ומדי פעם יעשה הפסקות כשצריך.

¹¹ **כמו** דברי המהרש"א (שבת קיט:). שמנה על מה חרבה ירושלים בעונות הרבים "רוב העונות וכמעט כולם הם בדור הזה... ביטול תינוקות של בית רבן הוא מצוי בכל קהילה, גם הבחורים מבטלין רוב הימים בבין הזמנים והולכים ברחובות בביטולים וטוילים". ובפרט אם רואה שם פריצות וכדומה, כמו שצעק ביערות דבש (ב, ה) שהיצר משכנע את האדם ש"מצוה לטייל כדי שיהיה לך כח לתורה, והוא בכלל בריאות ושמירת הנפש... ועל ידי כך בא אחר כך לבטולים רעים ושיחה בטילה ולשון הרע, ואפשר הסתכלות בנשים ותערובות התחברות במושב לצים והרהור עבירה". ומאידך מה שהבאנו בענין המנוחה הנכונה, וכבר הרחיבו על כך בחוברות 'חיווק' מהדורת אחינו, ובספר דרכה של תורה ועוד.

¹² **כעין** מה שכתבו התוספות (גיטין ב. סד"ה המביא) בשם הגאונים שמה שנוהגים לכתוב י"ב שורות בגט, משום שכתוב 'ספר כריתות', ושיעור השורות המפסיקות בין ארבעה חומשי ספר תורה הם י"ב, שהרי בין כל ספר צריך להניח ארבע שורות (ב"ב יג:). ואילו ההפסק שבין ספר במדבר לספר דברים לא החשיבוהו, משום "שאינו אלא חזר ושונה מה שלמעלה". וביארו כונתם שכל הדמיון ל'הפסק' בין החומשים, היינו משום שבכל חומש יש דבר אחר, ושורות אלו מפסיקות ביניהם, לכן זה דומה להפסק שיש בין הבעל לאשה על ידי הגט, מה שאין כן ספר דברים שהוא רק חזר ושונה על החומשים הקודמים, אין שורות הללו כ'הפסק' בין חומש במדבר לחומש דברים אלא רק כ'הבדל' ביניהם, שיהיה ניכר שזה במדבר וזה דברים, ולכן לענין גט שהוא 'הפסק' גמור ביניהם כנ"ל לא מחשיבים שורות אלו. וכך 'בין הזמנים' אינו 'הפסק' מהלימוד אלא רק 'הבדל' מלימוד אחד למשנהו, כמו ההפסק בין שאר החומשים לחומש דברים.

⁶ **כתב** הרמב"ם (הלכות רוצח ב, ג) שמהפסוק (בראשית ט, ה) "ואך את דמכם לנפשותיכם אדרוש" נלמד שאסור לאדם להרוג עצמו. וכתב ה'חפץ חיים' (משנה בירוח תריח, ה) ש"בכלל זה הוא חולה שאינו דואג לרפואתו".

⁷ **בהזדמנות** אחרת שאל ה'חפץ חיים' את בעל הבית אחד שהיה מארחו, מהו דרך לימודו עם בנו, השיב האב שהוא מעירו השכם בבוקר ולומד אותו עוד קודם התפילה. ענה ה'חפץ חיים' ששכרו יצא בהפסדו בדרך לימוד כזאת, כי לא יאריך ימים בגוף חלש, וכך אמר: אם יאריך ימים יוכל ללמוד יותר, וממילא ישיג תורה יותר ממה ששיג בהתמדה מופרות וקיצור ימים.

⁸ **במעלת** השינה אמר רבי שמעון בן אלעזר (ב"ר ט, ו) (כתוב בבראשית א, לא) 'הנה טוב מאוד' והנה טובה שינה, וכי שינה טובה מאוד, אתמהא?! לא כן תנינן 'יין ושינה לרשעים נאה להם ונאה לעולם', אלא **מתוך שאדם ישן קימעא הוא עומד ויגע בתורה הרבה**. **ומסופר** על חכם אחד זצ"ל שנשאל כיצד הצליח בתורתו והשיב: צריך ללמוד טוב, לאכול טוב ולישון טוב. כי היצר משכנע את האדם שימנע מלאכול ולישון, ובכך מחליש הוא את גופו ונעשה חולה, ואז פוסק גם מללמוד כראוי.

לנישואין' (הלכה והנהגה לחתנים) ושיעורים מוקלטים בפרק היומי במשניות

ב:40 דקות (בינתיים חוץ מחלק מסדר טהרות)

-ולרכוש את הספרים בהסכמות גדולי ישראל זצ"ל ויבלחט"א (פי סדר א"ב): אהבתי תורתך (סיפורים על אהבת תורה של גדולי ישראל), בזאת תבחנו (630 שאלות על הש"ס מכת"י מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א שתשובותיו במסכתות אחרות), ברורי הלכות איסור והיתר (בשר בחלב ותערובות יו"ד פז-קיא, סיכום מפורט בעיקרי הסוגיות ומפרשיה להלכה, בתוספת ביאורים ובידורים, בהורים ומאירים), המגילה המחכימה (על מגילת אסתר), המשנה המחכימה (על פרקי אבות), הפרשה המחכימה (שבעה חלקים שהם בראשית שמות ויקרא במדבר דברים א' ב' ג', חכמה ומוסר אקטואליים היוצאים מפסוקי התורה בצירוף עובדות והנהגות ומעשים מנסיונות החיים), זמנים ומועדים חלק א' (ביאורים ובידורים, ופולמוס בענייני שבת ומועדים, בהלכה ובאגדה, על שבת, ראש חודש ומועדים כללי, ובענייני המועדים בחודש אלול ותשרי - ימים נוראים, שהם אלול וראש השנה, יום הכיפורים והושענא רבה, סוכות ושמיני עצרת. כ: 380 עמודים), זמנים ומועדים חלק ב' (כניל בחודש כסליו עד אב, בהלכה ובאגדה, על הנוכה, ט"ו בשבט, פורים, פסח, ספירת העומר, שבועות ובין המצרים), שלום עליכם / shalom aleichem (תרגום הספר 'שלום רב המקוצר' לאנגלית), שלום רב (שאלות שלום והארת פנים, בהלכה, באגדה ובמוסר, משולבים בעובדות ומעשי רב מגדולי ישראל: 960 עמוד) [אזל לעת עתה], שלום רב המקוצר (קיצור ספר שלום רב, מעובד ומנוקד בשפה השווה לכל נפש), תורת עשר המכות (סיכום והערות בענין עשר המכות בדרך הפרד"ס) בטלפון: 02-5864229 ובדוא"ל:

BH5864229@GMAIL.COM

וחומר להדיוט הלומד מההדיוט, שצריך לתת זמן לחשוב ולהתבונן בדברים שלימדוהו. וכך בין הזמנים אינו בא להפסיק את הלימוד ולהיבטל ממנו, אלא שאחר שלמדו זמן שלם, יש להתבונן בדברים ולחזור עליהם. אבל אם שוכחים את הלימוד, ואין קשר עם העבר, (ומלבד עצם החסרון של העבר, גם) הלימוד (בעתיד) אינו כהמשך אחד, אלא זוהי התחלה חדשה, (ויקשה עליו לחזור לתלמודו). ולכן בבין הזמנים אין להתבטל מן התורה לגמרי, וגם אז צריך לקיים תורה ומצוות, אלא שיש שיעור בדבר וצריך לנוח קצת, אבל יש להמשיך להיות שקוע בלימוד, וזה מקשר בין העבר לעתיד, ואינו התחלה חדשה. וכשונהגים כך, גם הזמן הבא יתחיל כראוי, בשמחה ובהנאה.

תשובה: אין לאדם ללמוד בבת אחת חומר רב מבלי להתבונן מזה למד. ועליו להשיג היטב מזה הן כוחותיו ברציפות ולימוד, ולפעמים ראוי שיפוש זיגוח כדי שאחר כך יחזור ללימודו ביתר שאת.

© כל הזכויות שמורות. ניתן להשיג גם בחינם במייל – עלוני 'הפרשה המחכימה' על פרשת שבוע בכל שבוע, וכן עלון 'הכנה נפלאה לבר מצוה' – הזדמנות פעם בחיים' (במעלת אותו היום ושהכל הולך אחר ההתחלה), עלון 'הכנה נפלאה לכת מצוה' (כני"ל), 'הכנה נפלאה

דרוש תורם (אפילו חלקי) לספר 'תולדות אדם' כל בו בהלכה ובאגדה בענייני גילאים ושנות האדם מקודם לידתו עד אחר פטירתו, ממרחבי התלמודים, זוהר וקבלה, מדרשים, שו"ת ופוסקים (650 עמודים)

הריון * לידת בן או בת * יום הולדת * שלום זכר וקידושא רבה * ברית יצחק (וואך נאכט) * ברית מילה * שלישי למילה * פדיון הבן * גיל שנתיים * גיל שלש - תגלחת (חלאקה) * לימוד וחינוך למצוות * זמן הדיבור * גיל חמש * גיל שש * שמונה * תשע * עשר * אחד עשרה * שנים עשרה (מופלא הסמוך לאיש) * בת מצוה * גיל י"ג - בר מצוה * גיל ט"ו * גילאי העשרה * שמונה עשרה לחופה * עשרים לרדוף * עשרים ושתים * עשרים וחמש * שלשים לכה * שלשים וחמש * שלשים ושיש (רוב שנותיו) * ארבעים לבינה * חמישים לעצה * גיל נ"ב * גיל נ"ג (באשה) * שישים שנה * שבעים לשיבה * שבעים ושתים וארבע וחמש * שמונים לגבורות * תשעים לשוח * תשעים ותשע * בן מאה * מאה ועשרים שנה * שנות חיי האדם * מיתה * לאחר המיתה, אבילות, יארצייט, ועילוי נשמה * שער התפילות ואגרות על החיים * מפתחות מפורטים למאות נושאים

הספר מוכן לדפוס ומתעכב מחוסר תקציב בלבד, ניתן לעשות הקדשות להצלחה, לרפואה או לע"נ. המעוניינים יפנו לטלפון: 02-5864229, או בדוא"ל:

BH5864229@GMAIL.COM